

GEORGE THOMSON: 'Η ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀρχαία καὶ νέα.

Ὁ καθηγητὴς Τόμσον εἶναι πλατιά γνωστὸς στὸν τόπο μας. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος σύγχρονος ξένος ἐπιστήμονας ποὺ νὰ ἔχει κάνει τόσα πολλὰ γιὰ τὴ μελέτη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὥς τὰ σήμερα. Ἐχοντας σταθερὸ προοδευτικὸ προσανατολισμό, μᾶς γνώρισε ἀπὸ μιὰ ἐντελῶς καινούργια, ἐντελῶς σύγχρονη σκοπιά, ἀλλὰ καὶ μὲ καταπληκτικὴ πιστότητα τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Εἶναι κλασικὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ πολὺ ἀγαπητὰ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἐκδόθηκαν σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση, τὰ βιβλία του «Αἰσχύλος καὶ Ἀθήνα» (1941), «Προϊστορικὸ Αἰγαῖο» (1949) καὶ «Οἱ πρῶτοι Φιλόσοφοι» (1955). Οἱ διαλέξεις ποὺ ἔκανε στὴν Ἀθήνα, μιλώντας στὴ γλῶσσα μας, ἦταν γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ πνευματικὰ γεγονότα πρῶτου μεγέθους καὶ εἶχαν καταπληκτικὴ ἐπιτυχία ὄχι μόνο στὸ φιλολογικὸν κόσμον, ἀλλὰ στὸ πλατὺ κοινὸ καὶ ἰδιαίτερα ἀνάμεσα στοὺς νέους.

Ὁ Τόμσον, καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μπέρμιγχαμ, ἐδίδαξε πάντα παράλληλα μὲ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴ νέα, καὶ ἐμελέτησε τὴν ἑλληνικὴν σὰν ἓνα ἐνιαῖον ζωντανὸ καὶ ἐξελισσόμενο σύνολο ἀπὸ τὴν βαθιὰ ἀρχαιότητα ὥς τὶς μέρες μας.

Τὸ βιβλίον του «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀρχαία καὶ νέα», γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀπ' εὐθείας στὴ νέα ἑλληνικὴ, εἶναι ἀφιερωμένο στὸν «ἀνώνυμο καὶ ἀναλφάβητο» ἑλληνικὸ λαὸ «ποὺ κράτησε ἀδιάκοπα ζωντανὴ καὶ συνεχόμενη τὴν ἀρχαιότερη γλῶσσα τῆς Εὐρώπης». Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι μικρό. ἔχει μόλις 120 σελίδες. Καὶ ὅμως ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἐπιστημονικῆς μελέτης. Καὶ πολύτιμο ὁδηγὸ ὄχι μόνο γιὰ τοὺς φιλόλογους, ἀλλὰ γιὰ κάθε Ἑλληνα. Γιατὶ γιὰ πρώτη φορὰ κυκλοφορεῖ στὴν Ἑλλάδα βιβλίον ποὺ δίνει τὶς σύγχρονες ἀπόψεις καὶ τὰ σύγχρονα ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης τῆς γλωσσολογίας πάνω στὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Γιὰ νὰ μᾶς μπάσει στὴ μελέτη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ὁ συγγραφέας κάνει μιὰ γλωσσολογικὴ εἰσαγωγή. Στὰ κεφάλαια Α ὥς Ζ μᾶς μιλάει γιὰ τὴ γλωσσολογίαν, τὴ γέννησιν τῆς ὁμιλίας καὶ τὸ

μηχανισμό τῆς, τὶς γλωσσικὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴ γέννησιν τῆς γραφῆς. Στὰ ἐπόμενα κεφάλαια ἐξετάζει τὴν ἑλληνικὴν ἀπὸ τὴν πρωτοελληνικὴν καὶ τὶς σχέσεις τῆς μὲ τὶς προελληνικὰς γλώσσας τοῦ Αἰγαίου, τὶς πρῶτες διαλέκτους τῆς καὶ τὶς φωνητικὰς ἀλλαγὰς ποὺ ὁδήγησαν στὴ δημιουργίαν τους. Προχωρεῖ στὴ μελέτη τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς μὲ ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τῆς (ἐπικῆ, ἰωνικῆ, δωρικῆ τῆς χορικῆς ποίησης καὶ ἀττικῆ).

Κατόπιν ἐξετάζει τὴν ἑλληνιστικὴν Κοινὴν, ποὺ εἶναι ὁ ἄμεσος πρόγονος τῆς δικῆς μας γλώσσας καὶ ποὺ σ' αὐτὴν πρωτοπαρουσιάζονται ὁ σημερινὸς τονισμὸς τῶν λέξεων καθὼς καὶ ἓνα σωρὸ λέξεις καὶ συντακτικὰ σχήματα τῆς σημερινῆς μας γλώσσας. Τὸ βιβλίον κλείνει μὲ τὴν ἐξέτασιν τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς.

Καὶ μόνο αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ εἶναι γοητευτικὴ. Ὅμως τὸ δόσιμό τῆς ἀπὸ τὸν Τόμσον εἶναι κάτι ποὺ πολὺ δύσκολα μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ περιγράψει. Τίποτα τὸ ξερό, τὸ σχολαστικόν, τὸ «φιλολογικόν». Νομίζεις πὼς διαβάσεις μιὰ συναρπαστικὴ περιπέτεια ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες. Ἀναφέρουμε χαρακτηριστικὰ τὴ σύγκρισιν ἀνάμεσα στὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Κινέζικην γλῶσσαν, τὶς δυὸ ἀρχαιότερες ζωντανὰς γλώσσας τοῦ κόσμου. Καὶ τὴν παρακολούθησιν τῶν φθωγολογικῶν ἀλλαγῶν μέσα στὶς λέξεις ἀπὸ τὴ βαθιὰ ἀρχαιότητα ὥς τὰ σήμερα.

Ἡ μεθοδολογία του εἶναι βαθύτατα ἐπιστημονικὴ. Δίνει πάντα τὴν κοινωνικὴν βάση καὶ ἐξήγησιν τῶν γλωσσικῶν φαινομένων. Ἀλλὰ σὲ καμιά περίπτωσιν δὲν ἀνάγει ὑποχρεωτικὰ ὅλα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα στὰ κοινωνικά. Χρησιμοποιεῖ τὰ πορίσματα ὅλων τῶν σύγχρονων ἐπιστημῶν, ὅπως λ.χ. τὴν Παυλωφικὴν θεωρίαν γιὰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον σύστημα σήμανσης. Ὁ συγγραφέας μᾶς μεταφέρει πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ γνώριμην γραμματικὴν τοῦ σχολείου. Ἡ διδασκαλία του γιὰ τὰ μέρη τοῦ λόγου ποὺ τὰ ἀνάγει τελικὰ στὸ ὄνομα καὶ στὸ ρῆμα, ἡ διδασκαλία του γιὰ τοὺς χρόνους καὶ τοὺς τρόπους τοῦ ρήματος, μὲ τὶς

λεπτές καὶ σωστές της διακρίσεις, φωτίζουν τὴ γλώσσα μας μ' ἓνα καινούργιο γιὰ μᾶς φῶς.

Ὁ καθηγητὴς Τόμσον ἀνακηρύχθηκε μέλος τῆς Τσεχοσλοβακικῆς Ἀκαδημίας Ἐπι-

στημῶν. Στὴν Ἑλλάδα ποὺ τῆς ἔχει προσφέρει τόσα πολλὰ δὲν ἔχει ἀκόμα καμιά ἐπίσημη ἀναγνώριση. Ἔχει ὅμως τὴν ἀγάπη τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Α. ΦΟΥΣΤΟΤΚΟΣ

ΓΡ. ΦΑΡΑΚΟΥ, Μηχ.-'Ηλ. ΕΜΠ: **Ἑνεργειακὴ Οἰκονομία καὶ Πολιτικὴ.**

Οἱ δυνατότητες γιὰ ἀξιοποίηση ἐνεργειακῶν πηγῶν — μὲ σκοπό, φυσικά, τὴν ἀπόληψη ἐνέργειας ὁποιασδήποτε μορφῆς καὶ ἰδιαίτερα ἠλεκτρενέργειας, σὲ ποσότητες ὁλοένα αὐξανόμενες μὲ ἐπιταχυνόμενους ρυθμούς — συνδέονται ἄμεσα μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ ἀποτελοῦν ἀντικειμενικὴ ὕλικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μεγάλων λαϊκῶν μαζῶν. Ἡ σημασία τῆς δημιουργίας μιᾶς ὁλοέναντι διευρυνόμενης ἐνεργειακῆς βάσης, στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ μιᾶς χώρας, ἀντανakλάται στὶς ἰδιαίτερες προσπάθειες ὕλων τῶν χωρῶν γιὰ συστηματικὴ μελέτη καὶ ἀξιοποίηση τῶν ἐνεργειακῶν δυνατοτήτων τους σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰ γενικὰ προβλήματα τῆς παραγωγικῆς ἀνάπτυξης.

Ὅμως, ἡ μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς ἐνεργειακῆς οἰκονομίας καὶ οἱ λύσεις, ποὺ δίνονται σ' αὐτὰ μὲ τὴν ἐνεργειακὴ πολιτικὴ μιᾶς χώρας, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητες ἀπ' τὶς πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθῆκες, ποὺ ἐπικρατοῦν στὴ χώρα αὐτή. Σὲ συνθῆκες κυριαρχίας τῶν μονοπωλίων, κάθε προσπάθεια γιὰ ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς ἀποβλέπει στὴν αὐξηση τῶν ὑπερκερδῶν καὶ ὄχι στὴν ἀνοδο τοῦ βιοτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἡ ἀνάπτυξη, ὥστόσο, τῆς ἐνεργειακῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας δημιουργεῖ δυνατότητες ἀνάπτυξης τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καὶ διευκολύνει ἀντικειμενικὰ τὴν ἀλλαγὴ καὶ τῶν παραγωγικῶν σχέσεων.

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἡ διεύρυνση τῆς ἐνεργειακῆς βάσης καὶ ἡ ὀρθολογικὴ χρησιμοποίηση τῆς παραγόμενης ἐνέργειας γιὰ παραγωγικοὺς σκοποὺς ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη σημασία στὴν προώθηση τῆς ὅλης οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας καὶ τὴν ἀναδιάρθρωση τῆς οἰκονομίας της... Ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας, γιὰ τὸν ἐκσυγχρονισμό τῆς ἀγροτικῆς τῆς οἰκονομίας, γιὰ τὴν ἀναμόρφωση τῶν μεταφορῶν.

Σήμερα οἱ ρυθμοὶ ἀνάπτυξης τῆς ἐνεργειακῆς οἰκονομίας, ἡ σὲ μέγιστο ποσοστὸ ἐξάρτησή της ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ὑψηλὸ κόστος τῆς ἐνέργειας ὁποιασδήποτε μορφῆς (καὶ περισσότερο τὸ κόστος τῆς ἠλεκτρενέργειας) ἀποτελοῦν ἀξεπέραστο ἐμπόδιο στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Οἱ ἀναγκαῖες ἐρευνες καὶ μελέτες γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῶν ἐνεργειακῶν ἀποθεμάτων τῆς χώρας γίνον-

ται σὲ μέγιστο ποσοστὸ ἀπ' τὸ ξένο μονοπωλιακὸ κεφάλαιο καὶ τοὺς ἐκπροσώπους του, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπόκρυψη τῆς πραγματικότητος, γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ξένων συμφερόντων. Παράγοντες ἰδιαίτερης σημασίας καὶ καθοριστικοῦ ρόλου γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐνεργειακῆς μας οἰκονομίας εἶναι ἡ ἐπατάχυνση τῆς ἀξιοποίησης τῶν ἐνεργειακῶν μας πηγῶν, ἡ χρησιμοποίηση τῶν συγχρόνων τεχνικῶν τελειοποιήσεων, ἡ ἐξασφάλιση ὀρθολογικῶν μεθόδων ὀργάνωσης τῆς παραγωγῆς καὶ μεταφορᾶς ἐνέργειας, ἡ ἐξασφάλιση συμφέροντας χρηματοδότησης τῶν ἔργων, ἡ συμπίεση τοῦ κόστους, καὶ γενικὰ ἡ ἐφαρμογὴ ἐνεργειακῆς πολιτικῆς, ποὺ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνάπτυξη τῆς χώρας καὶ ὄχι τὰ συμφέροντα τοῦ «προσελκυομένου» ξένου κεφαλαίου...



Στὸ βιβλίο τοῦ Γ.Φ. «Ἑνεργειακὴ οἰκονομία καὶ πολιτικὴ» ἀναλύονται ὅλα τὰ πρὸ πάντων προβλήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐνεργειακῆς βάσης τῆς Ἑλλάδας, μὲ σαφήνεια καὶ μὲ ἀπλὲς ἐπεξηγήσεις στὰ τεχνικὰ καὶ οἰκονομικὰ θέματα, ἔτσι ποὺ νὰ γίνεται τὸ περιεχόμενό του προσιτὸ καὶ στὸν χωρὶς εἰδικὴ κατάρτιση ἀναγνώστη, χωρὶς καμιά ἀδυναμία στὸν ἐπιστημονικὸ χειρισμὸ τῶν στοιχείων. Ἀρχίζει ἐπαγωγικά, εἰσάγοντας στὰ ἐνεργειακὰ προβλήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου, τονίζει τὴ σημασία τῆς ἐνέργειας, καὶ ἰδιαίτερα τῆς ἠλεκτρενέργειας, δίνει μιὰ συνοπτικὴ εἰκόνα τῆς παγκόσμιας ἐνεργειακῆς οἰκονομίας καὶ τῶν προοπτικῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ραγδαῖα αὐξανομένων ἐνεργειακῶν ἀναγκῶν. Ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἐνεργειακῆς βάσης τῆς χώρας μας δίνεται, στὴ συνέχεια, μὲ συντομία ἀλλὰ καὶ σαφήνεια, ἀρχίζοντας ἀπ' τὴν προπολεμικὴ κατάσταση, σὲ σύγκριση μὲ τὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χώρες. Παρουσιάζονται οἱ μεταπολεμικὲς ἀλλαγὲς στὴν ἐνεργειακὴ οἰκονομία, εἰδικώτερα στὴν ἠλεκτροπαραγωγή, ἀναλύονται οἱ ρυθμοὶ τῆς ἠλεκτρικῆς οἰκονομίας καὶ ἐρευνῶνται τὰ ἐνεργειακὰ ἀποθέματα τῆς χώρας (ὀρυκτὰ καύσιμα, λιγνίτες, πετρέλαιο, φυσικὸ ἀέριο, οἱ ὑδροδυναμικὲς πηγὲς ἐνέργειας καὶ διάφορες ἄλλες πηγές).

Ἀκολουθεῖ ἡ κριτικὴ τῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς. Ἐπισημαίνεται ἡ ἐξάρτηση τῆς ἐνεργειακῆς μας οἰκονομίας ἀπ' τὰ ξένα μονο-

πώλια, πού αποτελεί βασική αντίφαση στην αξιοποίηση των έγχωριων ενεργειακών πηγών. «Οί έγχωριες πηγές αποτελούν μικρό ποσοστό στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας. 'Αλλά, και στο ηλεκτρικό ισοζύγιο της χώρας, ή παραγόμενη ενέργεια από έσωτερικές πηγές, συμπεριλαμβανομένης και της από υδροδυναμικές πηγές παραγόμενης ήταν (τό 1960) τό 60ο)ο μόνο του συνόλου». 'Αποδείχεται ή παρεμπόδιση ή ή επιβράδυνση στην αξιοποίηση των έγχωριων ενεργειακών πηγών και ή αξιοποίησή τους προς τό συμφέρον των μονοπωλίων. 'Αντικρούεται ό ισχυρισμός για τή δήθεν συμβολή της ξένης οικονομικής και τεχνικής «βοήθειας» και παρουσιάζεται ή πραγματική μορφή αυτής της «βοήθειας» σαν μέσου ύποταγής της ενεργειακής μας οικονομίας στα ξένα μονοπώλια.

Γίνεται κριτική της «καταναλωτικής» κατεύθυνσης της ενεργειακής πολιτικής, έξετάζονται τά προβλήματα του κόστους και των τιμολογίων, απ' τά όποια συνάγεται ότι είναι πολύ ύψηλό τό κόστος του ρεύματος και ότι ή τιμολογιακή πολιτική άσκειται ύπέρ των μονοπωλίων. Τέλος, έρευνάται κριτικά τό πρόβλημα του οργανισμού-φορέα της ενεργειακής οικονομίας (ίδρυση της ΔΕΗ, έκκόλαψη απ' τήν ΕΜΠΑΣΚΟ, νομικό καθεστώς της ΔΕΗ, χρησιμοποίησή της για έξυπηρετήση μονοπωλιακών συμφερόντων, και οικονομική κατάσταση της ΔΕΗ).

Στό τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου του Γ. Φαράκου προβάλλει τό μέλλον της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μέσα απ' τις προοπτικές και τις προϋποθέσεις ανάπτυξης της ενεργειακής της οικονομίας. Διευκρινίζεται απ' τόν ίδιο τό συγγραφέα, ότι δέν είναι σκοπός του νά διατυπώσει κάποιο συγκεκριμένο πλήρες «πρόγραμμα» ανάπτυξης της ενεργειακής οικονομίας της χώρας. Αυτό δέν θάχε έξ άλλου και νόημα άν δέν βασίζονταν σέ συγκεκριμένες πολιτικές και οικονομικές προϋποθέσεις, πού θά έξασφάλιζαν τή συμφέρουσα στή χώρα και τό λαό της κατεύθυνση της όλης ανάπτυξης. 'Ετσι, οι προτάσεις πού γίνονται από τό Γ.Φ., ξεκινούν απ' τά τεχνικά δεδομένα του 1961 και έντάσσονται συμβατικά στα πλαίσια της δεκαετίας 1961-1970.

'Εξετάζονται οι προοπτικές ανάπτυξης της ηλεκτρενεργειακής βάσης, δίνεται εικόνα του ηλεκτρικού ισοζυγίου 1961-1970 και λύσεις σέ προβλήματα οργάνωσης της ενεργειακής βάσης. Με τήν σκιαγράφηση των γενικών πλαισίων, μέσα στα όποια θά ήταν δυνατή ή πραγματοποίηση της διεύρυνσης της ενεργειακής βάσης της χώρας, καθορίζονται και οι γενικότερες οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις για τήν πραγμάτωση των πιο πάνω προτάσεων για έργα με σκοπό έτήσια παραγωγή 15 δισεκ. ΚΒΩ. Τέτοιες προϋποθέσεις είναι, φυσικά, ή έξασφάλιση των οικονομικών μέσων. 'Ο κ. Γ.Φ. υπολογίζει σέ 25 δισεκ. δραχμές τις ανάγκες επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα στή δεκαετία 1961-1970. 'Η έξασφάλιση των κεφαλαίων αυτών είναι δυνατή και μάλιστα σέ μέγιστο ποσοστό από έ-

σωτερικές πηγές. (Πρέπει νά σημειωθεί ότι στους υπολογισμούς του «πενταετούς 1960-1964» και του «δεκαετούς 1962-1971» σχεδίου οικονομικής ανάπτυξης, πού υποβλήθηκε στον Ο.Ο.Σ.Α. προβλέπεται σύνολο επενδύσεων 114 δισεκ. δραχμές. 'Απ' αυτά 16,85 δισεκατομ. δραχμές για τόν ενεργειακό τομέα και μόνο 1,10 δισεκατομ. δρχ. για τή βιομηχανία!).

Οί αναγκαίες δημόσιες επενδύσεις για τή βιομηχανία στή 10ετία θάπρεπε κανονικά νά υπολογιστούν κατά 30ο)ο μεγαλύτερες του ύψους των επενδύσεων στον ενεργειακό τομέα, δηλαδή σέ 35 δισεκατομ. δραχμές περίπου (μόνο δημόσιες επενδύσεις). 'Αν συνδυασθούν μ' αυτά οι προτάσεις της 'Εταιρίας Προγραμματισμού για 2,3 δισεκ. δολάρια συνολικές επενδύσεις στή βιομηχανία, συνάγεται ότι οι συνολικές δημόσιες επενδύσεις στή δεκαετία θά πρέπει νά φθάσουν τά 160 δισεκατ. δραχμές για νά είναι δυνατή ή εφαρμογή προγράμματος ανασυγκρότησης.

Τό συμπέρασμα πού βγαίνει απ' τή σοβαρή επιστημονική μελέτη της ενεργειακής οικονομίας και πολιτικής, είναι ότι ή σχετική μεταπολεμική διεύρυνση της ενεργειακής βάσης της χώρας δέν ανταποκρίνεται ούτε στις σύγχρονες ανάγκες για οικονομική ανάπτυξη ούτε και στις αντικειμενικά ύφιστάμενες δυνατότητες της χώρας.

Βασική αιτία για τήν κατάσταση της ενεργειακής οικονομίας είναι ή ακολουθούμενη ενεργειακή πολιτική, πού έχει για άνώτατη αρχή και κατευθυντήρια γραμμή της τήν έξυπηρετήση των ντόπιων και ξένων μονοπωλιακών κύκλων. Με τή λεγόμενη οικονομική και τεχνική «βοήθεια» τά ξένα μονοπώλια κρατούν ουσιαστικά υποδουλωμένη τήν ενεργειακή οικονομία της χώρας στα συμφέροντά τους.

'Η ΔΕΗ αποτελεί ένα σοβαρό θετικό βήμα στην οργάνωση της έθνικής ηλεκτρικής οικονομίας, αλλά υποτάσσεται σέ μεγάλο βαθμό στις απαιτήσεις των μονοπωλίων, εφαρμόζει τιμολογιακή και γενικότερα ενεργειακή πολιτική ύπέρ των συμφερόντων τους και γίνεται έτσι, ουσιαστικά, φορέας της ενεργειακής πολιτικής της οικονομικής ολιγαρχίας, των κυβερνήσεών της και των ξένων.

'Η επιδείνωση της εξέλιξης της χώρας μας στον ενεργειακό τομέα μετά τή σύνδεσή μας με τήν Κοινή 'Αγορά είχε όμολογηθεί κι' απ' αυτόν τόν Πεζόπουλο. Μιλώντας για τις προοπτικές της σύνδεσης αυτής ό Πεζόπουλος έγραφε: «Πέραν της ηλεκτροδοτήσεως συγκεκριμένων βιομηχανιών, αί όποιαί θά ιδρυθούν έν 'Ελλάδι προς έξυπηρετήσιν της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος, ή ΔΕΗ είναι ικανή νά γίνει υπολογίσιμος παράγων της ενεργειακής οικονομίας ολοκλήρου της Κοινότητος... Θά ήδυνάμην μάλιστα νά είπω ότι αί ενεργειακάί δυνατότητες της 'Ελλάδος είναι περισσότερο χρησιμοσιεις τήν ΕΟΚ παρά εις τήν ίδίαν τήν 'Ελλάδα»!! («Οικονομικός Ταχυδρόμος», 14 Σεπτ. 1961).

Ὁ κίνδυνος καταλήστευσης τῶν ἐνεργειακῶν πηγῶν τῆς χώρας, ὅπως δίνεται ἀπ' τὸν Πεζόπουλο πὺ ἀνω, ἐπιβάλλει τὴν ἐφαρμογὴν ἐθνικῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς, καὶ ἡ ΔΕΗ, μετατρεπομένη σὲ ἐθνικὴ ἐπαχίρσηση πραγματικὴ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γίνῃ ὁ φορέας αὐτῆς τῆς πολιτικῆς μὲ τὴν προϋπόθεσιν τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τῆς.

Τὸ βιβλίον τοῦ Γ.Φ. πρέπει νὰ διαβαστεῖ

καὶ νὰ διαδοθῇ ὅσο τὸ δυνατόν πὺ πλατιά. Εἰδικὰ γιὰ τοὺς ἀληθινούς προσδευτικούς ἐπιστήμονες πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ὑπόδειγμα χειρισμοῦ καὶ μελέτης προβλημάτων σχετικῶν μὲ τὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξιν τῆς χώρας μας.

ΓΙΑΝ. ΤΟΜΠΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πολ. Μηχανικός

OSKAR LANGE: *Ekonomia Polityczna Zagadnienia ogoene*, I. (Πολιτικὴ Οἰκονομία, τόμος I).

Ὁ διάσημος Πολωνὸς οἰκονομολόγος ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἀποσκοποῦσε στὴν συγγραφὴ τῶν κυριωτέρων προβλημάτων τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ὁ τόμος αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐπόμενους δύο πὺ ἀκολουθοῦν, καὶ ἀναφέρονται σὲ μιὰ συστηματικὴ ἐκθεσὴ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας μὲ βάση τὶς ἀρχὲς τοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ καθηγητὴς Lange εἶναι βαθὺς κάτοχος τῶν σύγχρονων οἰκονομικῶν θεωριῶν καὶ ταυτόχρονα ἔχει ἀποκτήσῃ μιὰν τεράστια ἐμπειρίαν στὰ προβλήματα τῆς σχεδιασμένης οἰκονομίας, συμμετέχοντας στὸ ἀνώτερο ὄργανο τῆς κρατικῆς σχεδιοποίησης στὴν Πολωνία.

Στὸν πρῶτο τόμον τοῦ ἔργου τοῦ ἐπιχειρεῖ νὰ ἐκθέσῃ τὰ προβλήματα τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἀποφεύγοντας τὰ παλιὰ σχήματα καὶ τὰ ὁπωσδήποτε ἀνεπαρκῆ πληροφοριακὰ κριτήρια τῶν μαρξιστικῶν ἐγχειριδίων τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, γιὰ τὸ ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς σύγχρονης μαρξιστικῆς οἰκονομικῆς ἀνάλυσης καὶ τὴν κριτικὴ ἀντιμετώπιση τῶν συγχρόνων οἰκονομικῶν θεωριῶν.

Φυσικά, θὰ πρέπει νὰ περιμένουμε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ συνόλου τοῦ ἔργου γιὰ νὰ διαπιστώσουμε τὸ μέτρο στὸ ὁποῖο ἐπέτυχεν τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ.

Στὸν πρῶτο τόμον καὶ κατὰ τρόπο ἀρκετὰ συστηματικὸ, ἀναλύονται μὲ τὴ μορφή «μονογραφιῶν» τὰ παρακάτω προβλήματα γενικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας: Ἡ μεθοδολογία καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ἡ θέσιν πὺ κατέχει στὴν ὕλιστικὴ ἀντίληψη τῆς Ἱστορίας, ἡ σχέση μεταξὺ πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ πράξης, καὶ προβλήματα σχετικὰ μὲ τὸν καθορισμὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν ρόλον τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Τὸ ἄλλο μέρος τοῦ πρώτου τόμου ἀναφέρεται στὴν κριτικὴ ἀνάλυσιν τῶν μὴ μαρξιστικῶν οἰκονομικῶν θεωριῶν, καὶ στοὺς σημερινούς προσανατολισμούς τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τῶν σύγχρονων μεθόδων τῆς σχεδιοποίησης.

Πρόκειται δηλαδὴ οὐσιαστικὰ γιὰ τὸ μεθοδολογικὸ περιεχόμενον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, καὶ ἀπὸ μία ἄποψη ὁ πρῶτος τόμος εἶναι μιὰ γενικὴ εἰσαγωγὴ στὰ θεμελιώδη προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης πὺ μὲ ἀναλυτικώτερον τρόπο θὰ ἐκτεθοῦν στοὺς

ἐπόμενους δύο τόμους. Τὸ IV κεφάλαιον εἶναι ἀφιερωμένο στὴ μέθοδον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἰδιαίτερη ἀνάλυσιν γίνεται στὸ πρόβλημα τῆς «ἀφαίρεσης» γιὰ τὴν μελέτη τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης μὲ ξεχωριστὴ ἀναφορὰ στὰ θεωρητικὰ μοντέλλα τοῦ K. Μάρξ καὶ τοῦ M. Weber ἕως τοὺς σύγχρονους συγγραφεῖς.

Τὸ V κεφάλαιον μὲ ἓνα παράρτημα πὺ περιέχει βασικὰ μαθηματικὰ γνώσεις γιὰ τὸν προγραμματισμὸν, ἀφιερώνεται στὴν ἀρχὴν τῆς ὀρθολογιστικότητος τῆς οἰκονομίας.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς, ὁ δεύτερος τόμος θὰ περιέχει ἀναλυτικὰ τὰ θεμελιώδη προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Οἱ θεωρίαι τῆς ἀναπαραγωγῆς καὶ τῆς συσσώρευσης, ἡ παραγωγὴ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ὁ νόμος τῆς ἀξίας, καθὼς ἐπίσης καὶ μιὰ συγκριτικὴ οἰκονομικὴ ἀνάλυσιν τῶν κοινωνικῶν σχηματισμῶν. Ὁ τρίτος τόμος θὰ εἶναι μιὰ ἀνάλυσιν τῶν «οἰκονομικῶν νόμων τῆς κίνησης» πὺ ἔχουν σχέση τὸσο μὲ τὸν καπιταλιστικόν, ὅσο καὶ τὸν σοσιαλιστικόν σχηματισμόν.

Ὁ ἀναγνώστης εἶναι σὲ θέσιν νὰ κρίνῃ ὅτι πρόκειται γιὰ μιὰ πολὺπλοκὴ καὶ σύνθετη ἐργασία σὲ μιὰ ὕλη τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης πὺ σήμερον παρουσιάζει τὴν ἀνάγκην μιᾶς περαιτέρω ἀνάπτυξης καὶ διερεύνησης.

Τέλος στὰ κεφάλαια VI καὶ VII ἐξετάζονται ἀντίστοιχα ἡ ὑποκειμενικὴ καὶ ἱστορικὴ κατεύθυνση τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, καθὼς ἐπίσης ὁ κοινωνικὸς καθορισμὸς καὶ ὁ ρόλος τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης στὴν οἰκονομία.

Παρουσιάζει ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον ἡ ἀνάλυσιν πὺ κάνει ὁ Lange στὴν σχέση δογματισμὸς - ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης, σὲ μιὰ ὀρισμένη φάσιν τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος, πὺ εἶναι γνωστὴ μὲ τὸν προσδιοριστικόν τίτλον «καθεστῶς τῆς προσωπολατρίας». Ἀναφερόμενος ὁ συγγραφεὺς στὴν ἐπίδρασιν τοῦ καθεστώτος αὐτοῦ ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης πὺ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ τὴν μετατρέψῃ σὲ ἀπολογητικὴν, γράφει: «Σὲ ὅρους πολιτικῆς οἰκονομίας ἡ παρέκλιση αὐτὴ ἐκφραζόταν στὴν προσπάθεια νὰ μετασχηματισθῇ ἡ μαρξιστικὴ ἀνάλυσιν τῆς λειτουργίας τῶν οἰκονομικῶν νόμων, σὲ μιὰ ἰδεαλιστικὴ - ἐθελοντικὴ ἀντίληψη τῆς ἐξέλι-

ξης τῆς οἰκονομικῆς διαδικασίας, ὅπου ἡ καθοδήγηση ἀπὸ τὰ πάνω, ἀπὸ τὴν πλευρὰ μεγάλων προσωπικοτήτων καὶ ἐνὸς ὑποταγμένου σ' αὐτές, γραφειοκρατικοῦ ἀπαράτ, ἀντικαταστοῦσε τὴν διαλεκτικὴ τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτή, ἡ πολιτικὴ οἰκονομία ἔπρεπε νὰ μετατραπῇ σὲ μιὰν ἀπολογητικὴ τοῦ καθοδηγητικοῦ ἀπαράτ καὶ ὁρισμένων μεθόδων μὲ τὶς ὁποῖες διευθυνόταν ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία, παρ' ὅλο πὺ δὲν ἀνταποκρινόντουσαν στὴν γοργὴ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στὸ πλαίσιο τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος». (σελ. 321, Ἱταλικὴ μετάφραση).

Ἡ ἀποψη αὐτὴ τοῦ συγγραφέα, ἔχει, κατὰ τὴν γνώμη μας, σοβαρὴ σημασία. Ἡ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ χώρα στὴν ὁποία κυριαρχοῦσαν τὰ ἀγροτικὰ καὶ μικροαστικὰ στοιχεῖα, μὲ μειοψηφία τὴν ἐργατικὴ τάξη καὶ γύρω τὸν ἱμπεριαλιστικὸ κλοιό, ἔχον σὰν «μεταβατικὴ ἔκφραση» τὸ καθεστῶς τῆς προσωπολατρίας. Ἐνισχυτικὸ ρόλο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ἔπαιξε καὶ ἡ σχετικὴ ἀνωριμότητα τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Τ' ἀποτελέσματα ἐκφράστηκαν ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης (ἀλλὰ καὶ ὄχι μόνον αὐτῆς). Ὁ ὑποκειμενικὸς καὶ ἐθελοντικὸς (καὶ κατὰ συνέπεια ἰδεαλιστικὸς) τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίστηκαν τὰ προβλήματα τῆς μαρξιστικῆς ἀνάλυσης στὴ μελέτη τῶν φαινομένων τῆς ἐπιστήμης, δημιούργησε τὴν βάση γιὰ μιὰ ἀπολογητικὴ ἐκτίμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ. «...Δὲν ἐπρόκειτο ὅμως γιὰ ἀπολογητικὴ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἀναφέρει ὁ Lange. Γιατὶ ὁ σοσιαλισμὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀπολογητικὴ πὺ εἶναι ξένη πρὸς τὶς ἀνάγκες τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τὴν ἴδια τὴ φύση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀντίθετα, ἀναπτύχθηκε μιὰ ἀπολογητικὴ τῶν φαινομένων πὺ εἶχε σύνδεση μὲ τὴν προσωπολατρία, φαινόμενα ἀντίθετα μὲ τὴν ἰδέα τοῦ σοσιαλισμοῦ, πὺ ἐμπόδιζαν τὴν κοινωνικὴ ἀνάπτυξη». (Lan μ «Σύγχρονα προβλήματα τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν στὴν Πολωνία»).

Προσπάθησαν ἀρκετοὶ νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἀποψη ὅτι ὁ σοσιαλιστικὸς τρόπος παραγωγῆς εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξη τέτοιων φαινομένων. Πρόκειται ὅμως γιὰ ἐντελῶς ἀντιεπιστημονικὴ ἀντίληψη πὺ δὲν ἀντέχει σὲ κριτικὴ. Ὅσο ἐξελίσσονται οἱ σοσιαλιστικὲς σχέσεις, καὶ ἀναπτύσσονται οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις, τόσο περισσότερο μεγαλώνει τὸ γενικὸ καὶ εἰδικὸ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης μέσα στὴν κοινωνία. Ἀπὸ μειοψηφία τὸ 1917 στὴν ΕΣΣΔ μετατράπηκε σήμερα σὲ συντριπτικὴ πλειοψηφία. Τεράστιες ποιοτικὲς ἀλλαγὲς συντελοῦνται στὴν κοινωνία ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη αὐτή. Ἡ κυριότερη στὸν τομέα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας εἶναι ὅτι ἐξασκεῖται μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ μεγαλύτερη δυνατὴ πίεση γιὰ μιὰ σωστὴ ἀντιστοιχία μεταξὺ τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας καὶ τῶν μεθόδων μὲ τὶς ὁποῖες διευθύνεται ἡ οἰκονομία. Ἡ συνείδηση τοῦ ρόλου πὺ παίζει ἡ ἐργατικὴ τάξη στὴν οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ, πολιτικὴ ζωὴ ἔχει ἄμεσο ἀποτέλεσμα

καὶ στὴν διαμόρφωση τοῦ ἀναλόγου ἐποικοδομήματος. Βέβαια ἡ ἀλλαγὴ στὸ σύστημα τῶν παραγωγικῶν σχέσεων δὲν συνοδεύεται ταυτόχρονα καὶ μὲ ἀλλαγὴ τοῦ ἐποικοδομήματος. Στὸ σύγχρονο ἀστικὸ κράτος εἶναι καθιερωμένη ἡ πολιτικὴ ἰσότητα (ὅλοι εἶναι ἴσοι ἀπέναντι στὸν Νόμο!). Ἡ πολιτικὴ ὅμως ἰσότητα εἶναι ὅρος γιὰ τὴν πραγματικὴ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνισότητα πὺ ὑπάρχει στὸ σύγχρονο κράτος. Ἐδῶ βρίσκεται ἡ μεγάλη ἀντίθεση ὁ «ἀποχωρισμὸς», γιὰ νὰ θυμηθῶμε τὰ λόγια τοῦ Μάρξ, τοῦ κράτους σὰν ἐποικοδομήματος ἀπὸ τὴν κοινωνία. Εἴμαστε ἴσοι ἀπέναντι στὸν νόμο (πολιτικὴ ἰσότητα), ἐπειδὴ εἴμαστε ὅνισοι στὴ ζωὴ! (κοινωνικὴ ἀνισότητα).

Ἡ κοινωνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο, τὸ θεμελιώδες βῆμα γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ἀνισότητος αὐτῆς πὺ ἔχει σὰν τελικὸ σκοπὸ «τὴν αὐτοκυβέρνηση τῶν παραγωγῶν» (Μάρξ). Ὅσο ταχύτερα ἐπιδρῶ ἡ κοινωνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς στὸ ἐποικοδόμημα, τόσο πληρέστερο ἐμφανίζεται τὸ σοσιαλιστικὸ σύστημα, τόσο γρηγορώτερα χαράσσεται ἡ προοπτικὴ τοῦ κομμουνισμοῦ. Ὅσο καθυστερεῖ τὸ πλησίασμα αὐτό, τόσο ἀτελεῖς ἐμφανίζονται οἱ σοσιαλιστικὲς σχέσεις. Ἡ κοινωνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀποτελεῖ τὴν βάση, τὸ ἕνα σκέλος, ἡ ἀντιστοιχία του μὲ τὸ ἐποικοδόμημα (πολιτικὲς, δημοκρατικὲς ἐλευθερίες) τὸ ἄλλο.

Ὁ οὐνεχὼς ἀξιανόμενος ρόλος τῶν ἐργαζομένων στὴν σοσιαλιστικὴ κοινωνία εἶναι ὁ βασικὸς παράγοντας πὺ θὰ ὁδηγήσει στὴν ἀντιστοιχία αὐτή, παρὸ τὶς ὁρισμένους καθυστερήσεις καὶ παρεκλίσεις πὺ μπορεῖ νὰ ἐμφανισθοῦν στὴν πορεία. Καὶ ἐδῶ βρίσκεται τὸ ἀντικειμενικὸ γεγονὸς πὺ ἐκφράζει καὶ τὴν ἴδια τὴν φύση τοῦ σοσιαλιστικοῦ συστήματος. Δὲν ὑπάρχει δύναμη ἀπὸ μακροπρόθεσμη ἀποψη πὺ νὰ ἐμποδίσαι τὸ «πλησίασμα» τῆς οἰκονομικῆς μὲ τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία. Γιατὶ ἡ κοινωνικοποίηση τῶν μέσων παραγωγῆς, ἀνοίγει τὸν δρόμο γιὰ τὴν χειραφέτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης πὺ τελικὰ (παρὰ τὶς τυχόν ἐνδιάμεσες «παραιμορφώσεις» μὲ τὸ καθεστῶς προσωπολατρίας) θὰ ὁδηγήσει καὶ στὴν πλήρη ἀντιστοιχία μὲ τὸ πολιτικὸ ἐποικοδόμημα.

Ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τοῦ Lange φαίνεται καθαρὰ ἡ βαθειὰ γνώση του στὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς οἰκονομολόγους, στοὺς ὀριακοὺς καὶ στὴ γερμανικὴ ἱστορικὴ σχολή, καθὼς ἐπίσης καὶ στὸ νέο πεδίο τῆς οἰκονομικῆς σκέψης, τὸ θέμα τῆς ἀνάπτυξης καὶ τοῦ σχεδιασμοῦ.

Ὅλη αὐτὴ ἡ δύναμη τῆς σύνθεσης τῶν θεωριῶν τοῦ παρελθόντος μὲ τὴν πὺ σύγχρονη ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης κατὰ τρόπο ἀνάγλυφο, παρουσιάζεται σ' ὁλόκληρο τὸ ἔργο. Πρόκειται γιὰ ἕνα σύγγραμμα πραγματικὰ σύγχρονο, μοντέρνο, ὅπου ἡ ἴδια ἡ μαρξιστικὴ θεωρία δὲν ἀντιμετωπίζεται σὰν ξεκομμένη ἀπὸ τὰ διάφορα ρεύματα τῆς οἰκονομίας, οὔτε σὰν ὑλικὸ πὺ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὰ προβλήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου, ἀλλὰ ἀντίθετα, ἀποδεικνύεται στὸ ἔργο αὐτό, ἡ ἱστορικὴ συνέχεια καὶ ἡ θεωρητικὴ

ἀξία τοῦ μάρξιμοῦ, μπροστὰ στὰ θεμελιώδη προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας. Μπορεῖ στὴν προκειμένη περίπτωση νὰ γίνει μιὰ παρατήρηση ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔκταση τῆς κριτικῆς τοῦ Lange στοὺς ἐκπρόσωπους τῆς ὀριακῆς θεωρίας. Ἴσως θὰ ἔπρεπε — ἐπειδὴ ἡ διαφορὰ ἀπὸ τὴν θέση τῆς κλασσικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ Μάρξ, στὴ θεωρία τῆς ἀξίας καὶ τοῦ

κεφαλαίου εἶναι πολὺ βαθειὰ σὲ σχέση μὲ τὴν θέση τῶν ὀριακῶν — νὰ γίνει μιὰ πιὸ ἐκτεταμένη ἀνάλυση καὶ πιὸ λεπτομερὴς ἀπὸ ἐκείνην ποὺ γίνεται στὸν πρῶτο τόμο. Περιμένουμε ὅμως τοὺς ἐπόμενους δύο. Ὁ πρῶτος τόμος κυκλοφόρησε μέχρι τώρα στ' ἀγγλικά, γαλλικά, ἰταλικά.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΖΑΧΑΡΕΑΣ

ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΗ: **Τὸ ἀντιδικτατορικὸ κίνημα τῆς Κρήτης**, Χανιά, 1965.

Ὁ συγγραφέας χαρακτηρίζει μὲ μετριοφροσύνη τὴν ἐργασία του: «Χρονικὸ». Ἀλλὰ ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἱστορικῆς συνθέσεως καὶ δημιουργίας. Φωτίζει μιὰ πτυχή — τὴν πιὸ σοβαρὴ — τῆς ἀντιστάσεως στὴν καταπίεση τοῦ φασισμοῦ. Τοποθετοῦν συνήθως τὴν Ἑθνικὴ Ἀντίσταση τυπικὰ ἀπὸ ἄποψη ἀφετηρίας στὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας. Νομίζω πὼς ἡ ἀρχὴ τῆς ἀντίστασης — τῆς ὁλόπλευρης ἀντίστασης — τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ βρίσκεται στὸ κίνημα τῆς Κρήτης τοῦ 1938. Ἐδῶ ἔχει τὶς ρίζες της. Ὁ φασισμὸς τῆς 4ης Αὐγούστου ἦταν ξενοκίνητος — ἔργο κυρίως τῶν Ἀγγλων. Ἄλλο ζήτημα ἡ ἰδεολογικὴ καὶ πολιτικὴ συγγένεια μὲ τὸ τερατῶδες καθεστῶς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀξονος. Αὐτὴ ἡ συγγένεια ποὺ δημιουργοῦσε τοὺς πρόσθετους δεσμοὺς μὲ τοὺς ξένους, εἶναι μιὰ ἀκόμη πλευρὰ τῆς ὑποτέλειας τῆς χώρας. Ἡ ἀντίσταση στὴν 4η Αὐγούστου εἶναι ἀντίσταση συνεπῶς πρὶν ἀπ' ὅλα ἐθνικὴ. Ἀποκατάσταση ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου ἐσήμαινε πρῶτα - πρῶτα ἀποδέσμευσή μας ἀπὸ τοὺς ξένους — «Δυτικοὺς» καὶ Ἀξονικούς.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Χατζηαγγελῆ εἶναι πολὺτιμο κείμενο. Ἔχει τὴν ἀξία ἐπιστημονικῆς συμβολῆς στὸ χῶρο τῶν ἱστορικῶν σπουδῶν. Ἀπὸ τὸ «Χρονικὸ» τῶν Χανίων βγαίνουν συμπεράσματα καὶ διδάγματα. Οἱ ἀπόντες τοῦ ἀντιδικτατορικοῦ - ἀντιφασιστικοῦ ἀγῶνος ἦταν περίπου οἱ ἀπόντες ὅλων τῶν ἄλλων ἀγῶνων τοῦ λαοῦ μας. Ὅπως γράφει ὁ κ. Χ. ἡ δημοκρατικὴ Κρήτη ἦταν ἡ πρωτοπορία. Ἦταν ὁ ἐφιάλτης τοῦ φασισμοῦ!

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Χ. περιέχει πολὺτιμα ντοκουμέντα — ἀποφάσεις κομμάτων, διακηρύξεις, λόγους, ἄρθρα τοῦ τύπου τῆς ἐποχῆς, ἔγγραφα καὶ κείμενα. Ἡ συλλογὴ τοὺς ἔγινε μὲ πολλὴ ἐπιμέλεια. Καὶ ἡ ταξινομήσή τους μὲ ἄλλην τόση. Προτάσσεται ἡ εἰσαγωγή. Ἔχει πέντε μέρη: 1) Ἡ συνωμοσία καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, 2) Αὐτοπροσωπογραφία τῆς 4ης Αὐγούστου, 3) Ἡ ἀντίσταση τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κομμάτων, 4) Ἀντιδράσεις στὸ ἐξωτερικόν, 5) Ἐνότητα στὴν Κρήτη. Καὶ ἀκολουθεῖ τὸ Χρονικόν. Ἐξαίρετη ἡ σύνθεση. Γλαφυρὴ ἡ διήγηση. Παραστατικὰ τὰ ἐπεισόδια. Ὁ κ. Χ. δίνει στὸ κίνημα τῆς Κρήτης τὶς διαστάσεις μιᾶς λαϊκῆς ἐξέγερσης. Τονίζει τὸ στοιχεῖο τοῦ αὐθορμητισμοῦ ποὺ ἔπαιξε ἀποφασιστικὸ ρόλο καὶ στὴν ἐκδήλωση τοῦ «Κινήματος τῶν Χανίων» καὶ στὴν καταστολὴ του. Ἡ κριτικὴ ἐκτίμηση τοῦ κ. Χ., γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα στὴ βάση της σωστὴ καὶ γόνιμη. Τὸ βιβλίο ἔχει καὶ ἓνα ἄλλο προσόν: εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπικαιρο. Ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὸ φασισμό καὶ τοὺς ξένους καὶ ξενοκίνητους ἐγχώριους φορεῖς του ἀπειλεῖ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐνότητα τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸ ὄρο γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του. Οἱ δισταγμοί, οἱ ταλαντεύσεις καὶ ἡ συμβιβαστικὴ τάση τῆς Ε.Κ. πρὸς τὴν Δεξιὰ μποροῦν νὰ ἀποβοῦν μοιραῖες ἐκδηλώσεις γιὰ τὴ Δημοκρατία. Ὅπως ἀκριβῶς στὶς παραμονὲς τῆς 4ης Αὐγούστου ἡ τακτικὴ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων.

ΔΗΜΟΣ Κ. ΜΕΞΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ “ΘΕΜΕΛΙΟ,,

Έκυκλοφόρησαν

ΓΡΗΓΟΡΗ ΦΑΡΑΚΟΥ

ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΥ - ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΥ

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- **“Ένα σύγχρονο βιβλίο για ένα κρίσιμο θέμα. Έη σημαντικώτερη έπιστημονική συνεισφορά στη μελέτη του ένεργειακού προβλήματος τής χώρας.**
- **Οί μεγάλες προοπτικές καί δυνατότητες έξηλεκτρισμού.**
- **“Ένα βιβλίο άπαραίτητο για τόν έπιστήμονα, τόν πολιτικό, τόν σπουδαστή, τούς δημοτικούς άρχοντες, για κάθε πολίτη.**

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΗ “ΛΕΣΧΗ ΒΙΒΛΙΟΥ,,

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 — Τηλ. 630.739